

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ:

Կոստանդնուպոլսի նորմալի Պատրիարք
արք. Իգնատիոս արքեպիսկոպոս, Եփեսոսի
պիոյոս արք. մահճի Պատրիարքական Աթոռ
նիկիթապոլսի եւ Եկեպարի վարչութեան
առեմանեակեայ վիճակը դարբնցիներ
արգելք ըլլալով, խառն ժողովք հարկ
եղած տնօրէնութիւնները իւր զբաղում
նոր Պատրիարքի ընտրութեան համար
եւ Ք. դռնէն այսօր հրամանագիր եկաւ
ի պաշտօնարարան, որոյ պատճէնը սոյն
այստարարութեան հետ մէկ տեղ հրաւ
տարարութեան եւ Հետեւ արար Աղլային
երեսփոխանական ընդհանուր ժողով
հրաւիրուած է յաւաքեկայ հինգշաբթի
օր 28օգոստոսի՝ Ժամ 4ին ի Պատրիարք
քաղան սոյն ամենախաբւեռ ընտրութիւ
նը կատարելու համար ըստ երկրորդօր
նածիտ աղլային սահմանադրութեան եւ
1869 օգոստոս 21 (ԲԵ՛Կ)

Ի Պատրիարքարանի Պատրիարքարանի
Հայր Կ. Պօլես

Ահա տալիք է զսկզբն եկած հրա-
մանագրին պատճենը :

ጠቅላይ ሚኒስትር ሚኒስትሮች ሚኒስትራት

Երմէնի բաթրիդխանէսի մէծլիսի միւլա-
թէլիթի ազասը էֆէնտիլէր .

Պատմությունը հիմնականում կապված է Մեծ հեղափոխության հետ, որի ժամանակ Սովետական Միությունը դարձավ աշխարհի ամենախոշոր պետությունը։ Սովետական Միության հաջողությունները կապված էին իր արտադրության արագ աճի, ինքնուրույնության և համաշխարհային խաղաղության համար իր ներդրման հետ։

1287 ճէմաղիւ էլվել 33
 1280 աղօսթօս 19

ቴሆቦ ጉሪፅጉሪ ፲፱

U-2-42-1008 1256 21-10-1942 1008 1008 1008

[illegible]

Պու. մուգիրբու մէջտէ՛ն Թիւրքիամըզտա
շիմոն էսկի վազըթլադտօն զինատէ հաեղ
մըշաբը վէ պուհա տախի իսպաթ, էսկի խայ
րաթլաբըն շիմոնքիլըէ նրպալթէ զինատ
վէ բէք չօզ զինատէ օրմադ արը, Թիւր
քիաթըն էսպլախ, մէտնիյլլէթին պիրինձ
պէլամէթի Թիւրքի օյան մէքսիտ մէս

տնկին հեղեղ ֆարգրան վարամառըըընտան, Երբ քա թնտր շախարնտան զիեսաթ, աշ- լիլ պաշգապնր, իլլա չլուլզ չոճոճընու, Ի տեղի ձվալեթիթ իսպարնր, իլլա սոգա- լընր, վէ սոգազ գարուսու էճնիւնիւ պիլէ տիւնիւնմէ, քոտ տէլի տեր, իսկէ՛րմիսին իս- պաթնր, կէ՛ղ խճանապղ սոգազլարնր, Երբ իլէ զոճա զոճա զոճազլարը, կիւղէ- լէնր էլէ էլիւրի, վէ պիւրտէ կէզլէրնիւ չթ- ռափա չէվիւրէթ, Երբգաթ իլէ բիպէ- լէթ, սիւբըրնիթիւրէ, կէպըմիւ թէտ- լընր, թէթէթիւրէ, թապաւա չորոզ- լարա, վէ պախուսու ֆարէլէրէ :

Պու. կէօրծէկին շէյքեր, եալընըզ պիր միլլէթին՝ սոցապարըրտա կէօրմէրիպ, իւսս զէնկնիւնէր, էն պիւիւր մէնտուրար, ալիմէր, ճանիւրէր, ճօճաար, վէ հէր միլլէթ սօցապարըրտա տախի կէօրծէքսին, վէ պուսուստա սէպէպի, քէզալիւր հէր առաւըն, ուսուսման մէնֆասթըրտան էվիլէ վէ զիետաթ, եալընըզ քէնտի մէնֆասթ մէր րա-նաթըրըն տիւշիւսմէն տիր, հալ պու քի, անատթէկ հալ վէ րահաթ, վէ իզպալ վէ սէվլէթ վէ գօլարըզ, անճազ ուսուսման տիւշիւսմէնըք օյապիլիր մէսէլա խթան-պօլտա պիր առտա միւշիւր օլաւ, լիզիր օլ-աւ. Հարսնի գատար մալէ, է՛ վէ Վոցրաւ գատար ազլէ մալիթ օլաւ, եալալըզ սէ-րայարտա օթուրա, տէօրաթէր աթըր ֆայ-թիօլարա պինս, վէ միւնէվէրի էպիսէլէր տախի կիլիսէ, Նիհայէթ խինէ խթանպօլ սօցապարըրտաթի բիւլիլքեր, վէ էթրա-ֆըրտաթի ֆաթըրըզլարը վէ սէֆիւլքերի վէ ճանիլիւքերի, վէ կիւսմիւքերի կէօրծէ-կնիւն, վէ էսֆ տուզլուստ շէրինտէ իս-տիւշար, վէ էսֆ պաղաղըրտա ճէրմէ իս-տուր. հալ պու քի ուսուսման մէնֆասթըր տիւշիւսմէրիւք մէպտէսինն պիւսիւլքիւսիւ-նիւ պիլմէլէ պաշլամըջ օյան էվրօպա վէ Վմէգա էնայիտի, հէր խիլիտի, հէր կիւզգէ-կէլի, վէ հէր քէմալէթի ուսուս տուրէթաւ-կէօրմէթ տիր:

Պիզ արել ինթիսապ մատտէսի հոտուտու
տունտան չըգարագ , ճիւղիճէ պաշգա եօլ-
լարա սաքտըզ . իմտի , թէքրարէն մէզքիւր
մէսէլէյի էլէ ալալըմ :

Ինչպիսիք հալեա միլլէթին ինչերնին,
Թրպըք քէնտի իշի կիպի տըշիւնմ տիկին,
Նըն, կիւսէ չօծող օնունուն չըմպաշտը
Նըն պամազը Բէքնեմը զէ լիւսնատուն կըդը-
նի, րաաթ կէլա չոււս կու պուտաւոր մէ-
մուրլէթէ չաւորմագուս, վէ պլլա թէֆ-
թիշ կէ Թէէնսիւս դուրա վիրմըքտ տիր
Ինչպիսիքն դուրա վէրմէսինէ, չուս-
թիտէթի միաւա վիւսէք ճաշիկ տիր

Պիղ չսօճու գլուղու մուգ տա, մահէկէնի գտէք զօճու գաղարը, պարզ քերէ պիտի չկէրնիք տալէն խտրէն, կրպակահն նամ ըրի՞թապը եկմիղէ վերբրէր, վէ-իւն, տէքի Ա, Բ, Գ վէ սայրի հարժարը իհա-թա իտէն չկիկի խանէլէրինտէն պիտիսին հա-լոգէրնի գաբաթուրգտան սնուր բարոսպ, լարնր պասարար, վէ գանիլ հարժարի իւ-զէրինէ պասնը ուրուրար իտէ, իզպալարը-նը անլամագ իւղրէ, մէղբուր հարժա աշիտ օլան պօշպօղաղիղը օգուծաուրուրար, վէ իյի եւ Ֆէնե մանէտար վերէրէք, մէսուրու վէ եսախտ միւքտար ուրուրար խտ, իւ-թէ էհալիմիլ տախի թրպպր մէղբուր գօ-նա գաղարը, կիպի, չու ես պու դաթիւն խաթրի իչին, չու ես պու դաթ վէ եսախտ էհէրիս թարաքնտան պու ուրուրար իլէ զո-ղէ խանէլէրինէ, ապ ու դիմմէկ կէօղէր-րինի դաբաթարաք, միւսահանէ վէ միւրա-լիլիք գուրալարը բարոսպղարնը պասմագ-տան տրլար, Պու եօլտա գուրա վերմէք-լէք, աահիէն գուրա վիրմէք օլամագ-լիլա բիեանդօ չէքմէք տիր, չիւնքի դուրա տիմմէք ապ ու Ֆիրբիր, վէ թահգզզ ու թիսատիլ մէլգէսի տիմմէք օլտուղու հալտէ, բիեանդօ չէքմէք իտէ, իչի պախմիս պը-րաղմագ տիմմէք տիր, իմտի, պիղէն, պու եօլտա դուրա վիրմէքտէն իտէ, մէլտանէ գնտուղու զո-ղէկալարտաքի իսիմիլը պիր գու-լու տըրուրիւնէ վալ իլէ, բիեանդօ չէքմէք տահա դիեանէ իլա տիր, իլուս հէլ տալիլ իտէ, զո-ղէ իսիմիլի բէկիլ լիմիլը օլմաեքը,

Մեր աշխարհը պետք է լինի Մարմանապարտի թիւն, լինի մարմանապարտի թիւն առէլի պայքարը մարդու երկող լաթին, հիշ պիտի մեքա, նեխոր Մարմանապարտի թիւն, վէնեխոր ճնտան մարդաւտ, վէնեխոր հոյաւտ օրվապարտ աւոր ինքաւտ, ապա տողաւտ թիւի պաշտաւտ լաւ չէ օրվա երկող, իլաւ, թիւլեթէ, հանր պիտի, մեք-

քիչ, վէ պրնապերին մէքթէլ (վ խորաթմ-
 անէ), վէ պրնաէն ալէյճ Երմէնի քիլիսէի
 վէ մէզնէպին թապի պուրնուն Լահրի Էֆ-
 րատըրն, ու մոտ սուրէթի թապի ու մէն-
 ֆաթաթ, վէ նամուս ու չըր ֆի հրֆիզ ու վի-
 պպէպի, վէ իճէսիր ու իճէգետիր զրմնը-
 ան, իզթիզա իւնէն, վէ քնալիլիզէ խասս
 օլան պիր նիզամանմէ տիր. վէ էյյէ պիր
 նիզամանմէ, հէր միլլէթէ մախսուս օլա-
 Երզ, վէ զլիլի խտաթէսնտէ պուրնստու-
 ղուԼուԼու սևիլէթին ուսուլ ու նիզամաթը
 մէվպուարնա թապի պուրնաճաղընտան,
 միլլէթի օլան պիր հուզգզ իւզթիլինտէ մի-
 ճասս պուրնունպզտա տոր. շէօյլէ քիլ, տիւն-
 Եանրիզ գանթըր քէօշէպիտտէ, վէ ղանլի տէվ-
 լէթ թէպպալլէթինտէ պուրնուն, իհնա-
 արնա հազթմըլզ վար տըր. ֆապալլ. նարսր
 քիլ օշօյլտըր, էվլէրիլ քիլ սեվլէթին նի-
 ղամաթթինա մուզլիրի վէ մուզպյիլ օլմասըն.
 վէ պուրնուն տախի սեպէպլի ու սուր քիլ,
 չալաս մէ մէզնէպ սէլպէպիլէթի թապի
 տիր. վէ տրն ու մէզնէպ վէ միլլէթի պաշ-
 գա օլան պիր միլլէթ, քէնտի իշլիտտէ պիր
 ֆաուրնա կիպի տիր. հէր ֆաուրնա քէնտի
 պարուստունտան իշէրի իսթէտիկի թապի վէ
 սուրէթտէ իշէլլէպ իմրաքէ Էվզաթ իսէպլի
 լէճէկի միսլիլու, հէր միլլէթ տախի քէն-
 տուլէ ճօչ էթթիւնն սուրէթտէ քէնտի քիլի-
 սէ, մէքթէլզ վէ միլլէթին ղաթըրապիլիլի.
 Վէ իշլէթ պուրնուզ գա մէպիլ տիր քիլ,
 հէր Եէրմէ քէնտի տապիլորզ, քաթիլզ,
 կաթուղիկոս, բաբաս վէ քիլիսէ ճէմլլէթ-
 իմիլիլի պիզգաթ քէնտիլիզ ինթիլիսապ վէ
 թապէն իտէրիլզ, վէ հէլզ պիր սեվլէթէ
 պուրնա մուսանաթի իթմէզ,

ԿԻՆԵԹՆԵ Ինդամանաւն տէն մագոզն տ Նոս-
սըւ քի սէօլէտօրք : ԿԻՆԵԹՆԵ րուհանի վն
ճիսանքին ուսումը ու մէսալինօրդին թէլաւի-
նէսիսանն իսպարքէթ տօր : Կօրէքք տօր քի
մուսուս ԿԻՆԵԹՆ Խաքր ու մէնֆատթը խա-
մուրունա , Նօլէ պրի Ինդամանան պրի գա-
լուպ օլտնազ տըր : Եանի ԿԻՆԵԹՆԵ հէր իշն-
լիպ մէզքիւր գալըրլպտոն հէլէնէքք տօր : վն
պուտնտանաա աշիթտար անպաշըրք քի , հէր
մէզքիւր գալըպ կրուզէ ռլուր իսէ , չըգա-
նազ իշ տախի կրուզէ օլուպ , վն հէրք գա-
լուպ ֆէնա վն Եախտ պոզուզ օլուր իսէ ,
տէօրլինէնէք իշ տախի ֆէնա վն պոզուզ
չըգա :

մաքիմաներ գուլամանակ հիսկի տիրո՞ւմ, մաքիմաներն պիր թրամաֆրոտա պիր գուտուր պուլունտուլունաա ինկէյնկէնէկի միախլու, Էկէր մաքիմաներ գուլամանակ անամալ, լարտաա լալովմ կէլէն մէհարէթ, տիգզաթ, Էկէ իշաւամ տաթիր պուլունմակ իտէ, ինկէյնկէնէկի պէտիհի պուլունտուլունաա

Հէր միլիթին նիզամնալէսի քէնտի քի-
լիսէսինէ, տուրդուարընա, վէ ատթիլէրինէ
ուրդուն օլտուգտան պաշգա, ինրասընտա
տախի, նէ գատար միւմքին իսէ սատէլիք
վէ գօլպըրգ պուլունմալը տրի :

Վասմանադրութիւն տան մագսէտախօյի զա-
թէն մալիւմ տուր : Վէ շիմոի պիզիմ ալիզ
զաթը թամալի միջի տալիթ իսէճէ չէտէ ի-
զի տրի : Եանի պիլրինճիտ Վասմանադրութիւ-
նուն յիլի վէ Էսիստէնապը , վէ լիքինճիսի
իճքա իսէճէ իւ մուրլարըն ճըրի ինթիխա.
պընրն թարղը տըր :

[illegible]

ሆኑትን ይገኙት

Ա. Զ. Գ. ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՈՒԹԻՒՆ
ԵՒ

ՕՐԻՆԱԽՈՐԱԹԻԻՆ

Զի կայ աշխարհիս մէջ սեղ մը եւ վայր-
կեան մը, որ իր շրջանին յատուկ օրէնքն
ու օրինաւորութիւնը չունենայ, թէ գրա-
ւան թէ աւանդական եւ թէ տեւական կամ
վայրկեանական, ինչպէս որ այ րոյալ, ամեն

վայրկեանս իր օրէնքն ունի . ասոնց որ մէկը վայրկեանէ վայրկեան , որ մէկը օրէ օր որ մէկը տարուէ տարի կամ քանի մը տարին անդամ մը կը փոխուի :

Այս խոյունք .

Աշխարհում մէջ այն ամեն տեղ ուր մարդ-կային ընկերակաւու՞թիւնը թէ՛ չատ թէ՛ քիչ կայ, եւ հետեւեալը ընկերակաւու՞թեան պի-տա՞յքը զգալի է, հոն իշխանութիւն մը կայ, այս իշխանութիւնը կուզէ 'ի սկզբան բըռ-նութեամբ ծագում առնէ կուզէ կառավար-ուելիք ընկերակաւութեան կամքէն բղբի, միշտ յանուն իր հպատակացը կը գործէ, կը տօրինէ ու կը բրամայէ, զորս նորին հպա-տակը լաւ թեմար կընդունան եւ իշխանը կըլլայ իր ժողովուրդին երեւոթխանը, եւ իշ-խանութիւնը երեւոթխանութիւն, եւ կամ հպատակը զէմ կըլին այդ իշխանութեան արարքներուն եւ հրամաններուն՝ հետեւա-րքք մտիչխանութիւնը կուզայ, այս անիշ-խանութիւնը իշխանը կը ժողովուրդը փո-խադարձաբար իրարու կը յառկացնեն եւ անկարելի կըլլայ ճշդիկ որոշել թ' որն է ապատամբ, ժողովո՞ւրդը թէ՛ ժողովուր-դին զէմ կեցողը - քա՞նք-քա՞նք (ոչ-քացար-ձայն) իրանո՞ւնց հրքանաւորն է, Այս է ընտ-թեան անդիմադրելի օրէնքը :

Թուղ աւրիշներ ինչպէս կտօղեն այդպէս մնկնեն, մեք երեսփոխանութիւնը իր-
քեզ քնդաճողութիւնստութեան մէկ ճնշող,
աղբիկ գործոցը մէկ մասին պատասճանա-
ղիտենք, եւ եթէ աղբիկ գործոցը մէկ կամ
ամբողջ մասին պատասճանալն է՝ բնականա-
բար աղբին կապուց կամ չտնտեսող (սղբին
բնեղի խոխոր մը կամ կուսակցութիւն մը
ընկէ չնքռ ուղեր) գործադրուն է, եւ եթէ
ասոր մէջ սխալ չկայ, ուրեմն ուղղապէս
կրնանեալ որ աղապայն գործող գործիքն է,
իր կարտաւոր աղբին կամքն է, այսինքն կամ
պատասաոր է տողին կամքը զործադրել,
կամ ետ քաշուիլ, այս պայմանը չընդու-
նող կառավարութեան կամ երեսփոխանու-
թիւնն արդիւնքը ուշ կամ կանուխ անի-
նանու թիւն է :

Եթէ մեկին ազատութիան սահմանը կը կայանայ ընկերին անմշտ ֆնալուն վրայ, որ սկզբունքով կրնայ արդարանալ այն առարկութիւնը թէ՛ երեւոյթանալութիւնն ազատ է, եւ այնպիսի ազատ, որ կարող է անհատականութեամբ ժողովրդէ շահերուն, վնասել փութեւեան կամ անգիտութեամբ, վնասել տնտր շահերը չբաշխուած ներքով կամ անոր շահերուն ուղղակի եւ զործանախապէս դէմ վարուելով, վնասել տակ կր կարն զօրմաշքերով եւ կամ ժողովուրդին կամը բանի տեղ չի դնելով, վերջապէս անոր բարոյապէս եւ նիւթապէս եւ փոխարէն չտուծել թէ բարոյապէս թէ նիւթապէս:

Օրէնքը՝ բռնեք, ամեն առնէ եւ. ամեն տեղ կայ, ինչով որ կը կառավարուին մար- յիկ եւ զո՞ն են մոծ մասամբ անկից, այդ բանը օրէնք է, կուզէ գրուած ըլլայ կու- չէ չլլայ, կուզէ քիչ ստոնեն լիովնուի կուզէ երկար առնի տեւէ, ասորն տիրող օրէնքին օրէնքութիւնը չեն կրնար ջրիւ,

Բայց այս օրէնքները զանազան սկզբունքներու վրայ հիմնուած ըլլալով՝ զանազան անուններ ունին :

Ամեն ժողովաբնի օրէնք, նոյն ժողովուրդէն հաւաքականացեալ ընդունուած ըստ իրաւունքի վրայ շննեմէն է, երբ ժողովուրդին իր զարգացող հաւաքամասկալ փոխուի, օրէնքին սկզբունքն ալ ժողովուրդին հետ կը փոխուի, եթէ կառավարող մասը այս չի-նահաւանեմունքի դէմ կենալ ուզէ, զօրաւորացողը այսինքն տաղուրդը կը փոխէ թէ իր պայմանեանն եւ թէ օրէնքը:

Օրէնքին ուժը, այն օրէնքով հաստատուած զինուորական ու իշխանական զօրութեան մէջ չէ, այլ առոնց հետ նստել ժողովուրդին մէջ մասին նոյն օրէնքին համախալը ըլլալուն մէջ է, երբքին անհամաձայնութիւնը, ժողովուրդին չափուց զնտար կենդանարէ:

Արդ կը հարցնենք մեր ազգին թէ՛ ի-
րենք տիրապետութեան սկզբունքը կը նդու-
նին թէ ո՞չ-եթէ կը նդունին, սա պատի-
քը քաղաքացիական ընտանութիւնը անոյ կատարուե-
լիք տարժանատուութեան աւելի իրենց յար-
մար օրէնք մը չի կրնար ըլլալ :

Իշխանի մը իշխանութեանը կոչման եւ զանալեւն չի կրնար նոյն իշխանութեան օրով ի գործ դրուած օրէնքին անուէն մը սահմանուիլ, միապետն մը, տիքնաթիօր մը կըրնայ ժողովրդէն ընտրուիլ, բայց չարձակալ միապետը՝ միապետ եւ տէքնաթիօր (այսինքն)։

քնն բացարձակ հրամայողը՝ ակադեմիայի և, Մարտին մը կողմէ մէկ անձէ քաղկանայ կուզէ տառն կամ հազար, կրնայ տրտալե տական ալ ըլլալ, սահմանադրական ալ մարդոց շատութիւնը դրուելու մը հերքումը կամ ապացոյցը չէ, այլ նոյն իսկ գրութեան տրամաբանութեամբ կրնայ նոյն գրութեան յատուկ անունը որոշուիլ:

Մեր ժողովուրդը ընտրող է, կրնարէ գերեմտիական, երեւոյթական ընտրող է, կրնարէ պատրիարքը ու ազգային ժողովներն, նոյնպէս ասոնք ընտրող են, կրնարեն իրենց ստորագրած պաշտօնեայնէրը, վերջապէս որ կողմը գտնուին, մեր սահմանադրութիւնը կոչած օրինակը, ընտրութեան եղանակներ ու իրաւունքները կը սահմանէ, ժողովրդին ընտրող ըլլալը վարչութեան ժողովրդէն վատահոլութիւն գրաւելու երաշխաւորութիւնն է, բայց այս վատահոլութիւնը, կողմ վատահոլութիւն կըլլայ, եթէ վատահոլութիւնն անձի վրայ է ու գրութեան վրայ չէ:

Ժողովուրդը կը կոչէ իր նախորդ վատահոլութեամբ այսինչ անձը պաշտօնի, բայց կրնայ ժողովուրդը անպատշաճութեամբ սկզբունքն ընդունիլ թէ իր եւ թէ իր ընտրած անձին նկատմամբ, եթէ կրնորուն այս անպատշաճութիւնը, մեք դարձեալ կրնանք որ արդի սահմանադրութիւնէ աւելի յարմար բան մը չի կրնար ըլլալ անոր:

Բայց եթէ մեր ազգն ընդունի ալ այս անպատշաճութեամբ, միւս սահմանադրական ազգերն չեն ընդունած, որովհետեւ սահմանադրական անունը սահմանադրական ըլլալով կրնէ կուգին անունը:

Իրաւոր կարգադրողները, անշուշտ կը կարողան ամեն օր սահմանադրական ազգաց մէջ ծերակոյտի եւ երեւոյթական ժողովոց անունները:

Արդ եթէ գոնէ մօտ օրերս Անգլիոյ Նրլանտայի եկեղեցւոյն ինչորեք աշխարհա առկէ առնելու ըլլանք, հոն կը տեսնենք որ հասարակաց խորհրդարանը (գուն նրմանցուր այս մեր երեւոյթական ժողովրդին) վաղուան վիճաբանութեամբ եւ դատարան ճանարակային ցոյցերով նոյն եկեղեցւոյն լարձեմը որոշեց: Իսկ որոշումն վիճաբանութեամբ յայտնի է թէ ինչեք չըստեւ ինչեք չըստ հասարակաց խորհրդարանին այս որոշմանը դէմ: Բայց որովհետեւ Անգլիական կառավարութիւնը սահմանադրական է եւ չէ ընդունած ժողովի մը նրկատմամբ անպատշաճութեան հնչվնակութիւնը, դեռայ ըստ սահմանադրական գրութեան այդ որոշումը լորտերուն խորհրդարանը (Ամերիկայի ծերակոյտը ժողովրդէն ընտրուած է իսկ լորտերը ժողովրդէն ընտրուած չեն, բայց ընտրութեան ձեւը կառավարութեան գրութեանը ապացոյց չը կրնար լորտերէնէ որ, ոչ ոք՝ ըստ որում լորտերը ժողովրդէն ընտրուած չեն ուստի եւ Անգլիոյ կառավարութիւնը սահմանադրական չէ, չի կրնար ըսել ու իրաւացի կերպով փաստաբանել) լորտերն այդ որոշման ինչ ինչ մասերը անիրաւ դատեցին ու ետ զրկեցին, հասարակաց խորհրդարանն ալ լորտերուն այդ պատճառաբանութիւնները դիտողութեան առաւ ու չընդունելով գործեալ ետ զրկեց եւ վերջապէս երկու խորհրդարան իրար լուսաբանելով, վերջին որոշումը որոշեց, թաղուհին վաւերացուց: Եւ օրինակը որոշում կըլաւ, բայց այս ետ դատարաններու միջոցին, նոյն խնդրոյն այս տեսակ որոշում մը տրուելէն վընասուող ու չաւող մասերուն շահերուն վրայ շարունակ խոստարաններու մէջ վիճեցան, երկու կողմն ալ հանրագրութիւններով խորհրդարաններու ներկայացան եւ վերջապէս տրամաբանութիւնը յաղթեց ու հաստատուեց չանը պաշտպանեցաւ: ու օրէնքի կարգ անցաւ:

Անգլիական ազգը ժամանակի կորուստը մեզի չափ չը գիտէր ըսող յիսմար բարեբաղդաբար չունինք դէմերին:

Արդ միթէ չէ՞ր կրնար ըլլալ որ՝ այս երկու խորհրդարանի անդամները մէկ խորհրդարանի մէջ ժողովէին ու հոն իրարու հետ վիճաբանելով, մեծագոյն մասի որոշումը (մեզի պէս) օրինաւոր եւ արդար սեւ պէին, որպէս զի մէկուն որոշումը միւսին երթալու ետ դատարան եւ դարձեալ երթալու միջոցը կամ ժամանակը վատակէին միթէ մի եւ նոյն մարդիկ չէին որ՝ վերջին որոշումը տայու: Ընդհանրութիւնն ունէին, ինչո՞ւ, այսպէս չըրին ու չեն ընէր անոր համար որ՝ ժողովականաց թեւոյն վրայ չէ

խնդիրը, այլ կառավարութեան գրութիւնը սահմանադրական պիտի չի հակադրուական ըլլալու վրայ է:

Անգլիոյ հասարակաց խորհրդարանը տրտալեալ չէ, ոչ թէ մէկէն աւելի անգամ ունեւալուն համար, այլ վստի զի իր որոշումը լորտերու խորհրդարանէն ալ անցնելու պարտաւոր ըլլալուն համար: նոյնպէս լորտերու խորհրդարանը տրտալեալ չէ, վստի զի իր որոշումը հասարակաց խորհրդարանէն անցնելու պարտաւոր է:

Արդ մեր երեւոյթականութիւնը տրտալեալ տակաւն է թէ սահմանադրական այս հարցման պատասխան տալու համար պարտինք հարցնել թէ՛ մեր երեւոյթականութեան որոշումը ուրիշ խորհրդարանէ մը պիտի անցնի՝ թէ ոչ: եւ կամ մեր երեւոյթականութիւնը ուրիշ խորհրդարանի մը որոշումը քննելով ունի՝ թէ ոչ: ասոր երկուքին ալ պատասխանը անհնարելի կերպով Ո՞չ է: Հետեւաբար մեր երեւոյթականութիւնը տրտալեալ տակաւն (տրտութիւն) է:

Արեւմտ սահմանադրական եւ ըսող ազգը, միապէս ժողովով կրնայ համաձայնելու եւ կամ սահմանադրականութիւնը ընտրութեան միջոցաւ վատակել անձեր պաշտօնի գլուխ դնելով կրնայ գոյանալ:

Ահաւասիկ հակասութիւն մը, որ եթէ միայն բաւական ըլլար, այնպիսի հոգ չէր, ալ գործնական ըլլար, խիստ վատակար է: եւ վերջերս տեղի ունեցած ազգային դատարանութիւնն ալ ասիկց ծագած է: Այն հանդուգեալ զեք: Իդնատիտ սրբազանին է պակասութիւնը, ոչ երեւոյթականութեան, ոչ իմ, ոչ քու, ոչ իստի ժողովոյն եւ ոչ որ եւ մէկուն, այլ նոյն իսկ գրութեան մէջն է պակասութիւնը:

Կատուն եթէ սենեակի մը մէջ փակեալ, երեսը կը ցալթի, այսպէս է նաեւ մարդոց կարծիքը իրենց մտքին մէջ փակելու եւ ատունը ներկայացուելով ատեն մը չունենալու հետեւանք: Անգլիոյ եւ Ամերիկայի մէջ յիշատակութիւնը եւ ապօրինաւորութիւնը չի կրնար անհնչի, վստի զի հոն խորհրդարան, խոսելու եւ գրելու կատարեալ եւ գործնական ազատութիւն կայ, ոյսինքն կարծիքը ինչ սր ըլլայ, ներկայացուելով ատեն մը կայ, ուր ինչորեք կարգ կանցնի եւ կամ կրնորուն կամ կը հերքուի օրինաւոր վիճաբանութեամբ, որով ի՞նչ ընդունուի թէ չընդունուի, նոյն կարծիքին տիրողը սխալ կը հանդարտի կը համոզուի, եւ եթէ գոնէ յամաճարով չի համոզուի, դարձեալ ապօրինաւորութեան գլուխը հարկ չի կայ, ասիկց առջի Անգլիոյ խորհրդարանը իր անտայի եւ կեղեցւոյն ինչորեք լուծիլ չուղեց, ժողովուրդը օրինաւոր ցոյցեր ըրաւ, հանրագրութիւններ ներկայացուց թագուհոյն վերջապէս թագուհին խորհրդարանը լուծեց ու նոր խորհրդարանը կազմուեցաւ, ժողովուրդն իր ցոյցերը չարունակեց օրինաւորութեամբ եւ արդարութեամբ փաստաբանեց, եւ երբ իմացուեցաւ ժողովրդին մեծ մասին կարծիքը, ինչորեք դարձեալ օրինաւորութեամբ ձեռք անուեցաւ եւ ըստ արդարութեան ու հասարակաց կարծեաց խընդիրը լուծուեցաւ:

Արդ՝ որին մը յայտնի անտեղեցաւ որ ինչորեք մը լուս չի լուսաբանուած, անոր լուծում տալը միայն չիթիթութիւն կրնայ լուսութեանը: այս բնական սահմանէն դուրս չէր նաեւ վերջին պատրիարքական ընտրութեան մէջ երեւցած չիթիթութիւնները: Գեր իդնատիտ սրբազանին գործերուն մօտէն տեղեկութիւն ունեցող հետեւաբար պաշտպանները շատ ուշ եւ մանաւանդ դժբաղդ մանր վրայ գալէն վերջը, գրիչին մեղանք թաթիլել սկսան: չը գիտենք թէ պատճառն ի՞նչ էր այս դանդաղութեան, ժողովուրդը կանխակալ թշնամութիւն մը չունէր եւ չէր կրնար ունենալ նորին սրբազանութեան դէմ, անոր ընտրութեան դէմ եղած քննադատութիւնները եւ չարժանեցնելը, ո՞վ կրնայ ըսել որ՝ անոր թշնամութեան մը համար էր անելի քան թէ ազգային վատեղ մը, եւ անելի արժանաւոր մը տեսնելու նախանձաշուգոթութիւն մը:

Բայց ինչ աստիճանի կարեւորութիւն ալ ունեցած ըլլային, այս չարժանեցնելու եւ քննադատութիւնները՝ հարկաւ պէտք էր ազգային ատեն մը որ՝ ասոնց իրաւացի կամ անիրաւ ըլլալը քննէր ու գտնուէր ընդունել կամ մերժէր: ո՞րն էր այս ատենաւոր արդի երեւոյթականութիւնն էր այդ: այս չէր կրնար, քանզի իր գաղտնիքը քուէին արդիներ իրեն ջրել կամ կրկին վաւերացնել տալու օրինաւոր հակակշիռ մարմին մը պէտք էր անոր դէմ որ՝ օրինաւոր վիճաբանութեան

թեան ներկայութիւնը ինչորեք օր միայն արդի երեւոյթականութիւնը իր գաղտնիքը տրտալեալ տէր, նա ինչ որ ըսէր պիտի ըլլար, ինչ որ հրամայէր պիտի կատարէր: այս էր արդի օրինաւորութիւնը, բայց այս չէ ընդհանուր օրինաւորութեան ոյսին: այսինքն ներկայ օրէնքը ինքի է:

Ժողովուրդը ինչպէս ըսինք ատա՞ջ դարձեալ կրնանք, եթէ գիտնար որ սահմանադրութեամբ ազգին չափած (մէկ կամ միւս կուսակցութիւնը ըսել չենք ուզեր այլ ազգին մեծագոյն մասը, նաեւ անձնականի հետ չէ խօսքերնիս այլ ընդհանուրին) անձը ազգային պաշտօնեայ պիտի կարենար ընտրուիլ, կը պատե՞ր այդ սահմանադրութիւնը եւ ոչ թէ տարեգրածը կը տօնէր:

Վերջապէս չիթիթութիւնը կրնանք, ազգին մէջ մաս մը եւ գոցել բաւական մեծ մաս մը այսօր կուգին նախ երեւոյթականութեան ամբողջական կազմութիւնը տեսնել եւ ապա Պատրիարքի ընտրութիւնն ընել, այս փափաքը արտաքին երեւոյթով յանուն օրինաւորութեան առաջ կը քշուի: բայց բուն ներքին նպատակը արդի երեւոյթականաց անանց տեղ աղբին կամքը իրենց կամք սեւ պղծ երեւոյթականութեան ընտրուիլ ըլլալը կըլընանք գործնական նշաններն գուշակել:

Այս ինչորեք մէջ մը ալ մեր կարծիքն ունինք, բայց ասոր վրայ այսօր խօսելով յօդուանիս շատ պիտի երկարի, ուստի ուրիշ յօդուածով կը շուսանք որ՝ ժամանակ կուսնենա՞նք խօսելու:

Գեր. Տեղապահը սապա՞ք Արիւտակէս սրբազանա, վեհափառ Կաթողիկոս հայրէթիւրի թարափընտան պիւր դըլմա երկը իւր ինչիս գըլընաղը տալիս հավատարմէն տիր:

— Մամաթեատա վագը Գաթիւրէրը զըլ մէքթիպի չակիրտանը էլ էմիլի օլաբագ, Վալիտ Սուլթան ակլիթիւլէ չազըլթիւրէն պիւր ատէտ խալը թագաւիմ գըլընաղընտան, 200 առէա լիւա ինչան պուրդընտուղու զագէթալարտա օգուճմուղ տուր:

... Տէր, Ներքինալ նամակաւ կ'ու դարկեմ իմ հրաժարական ձեր Մեծապատուութեանը որ յաւաղիկայ թերթից մէջ հետեւեալ գրութիւնս հրատարակելիք խնդրելով:

Ոյն նամակաւ կ'իմացուեն որ իմ անձնական գրադմուքս չի ներք թագիս խորհրդական գտնուելու, նոյն պատճառաւ հրաժարականս տուած եմ, ուստի ի լուր Բերայի թաղեցոյ:

Մ. Արքեպիսկոպոս

... Խմբագիր, Ուրախութեամբ սրտի կ'ընդունին էլ յուպի Աւաքիական վարժարանի աշակերտը Ժամանակի Մեծապատու Խմբագրին իւր ամենապատուական թերթին մէկ մէկ օրինակ չնորհել եւ չնորհակալութիւնն իր յայտնեցող իւր ազգասիրտիկան ետ անդովը շանաղ ի խրախոյս անդր չըլը աշակերտաց իսկ մտքերը:

Մեծապատու Խմբագիր, Ժամանակ պատուական լրագրող իւր այս վեհանախական գործէն որ բոլոր էլ յուպցոց մտացը մէջ անմահ յիշատակաց արձան մը կ'անդնեց եւ որուն համար միշտ բարեհաջապարտ կը համարեմ զմեզ:

Բարեհաճեցէք, Տէր, հրատարակել սոյն խորհրդի չնորհակալութիւնս ձեր ազգագրութիւն մէկ անկեր:

Ի իմաց գործադիր ժողովոյ Դպրոցաւորաց Սանուց Ընկերութեան

1869 օգոստոս 22 Էյուպ Ս. Աստուածաճին Փետնապետ Փիւլեդու Ալեւա

... Խմբագիր, Քանի մ'անգամ է որ ձեր պատուական լրագրոյն միջոցաւ Համաթագական խորհրդոյ վրայ սխալ լուրեր կը հրատարակէ:

Համաթագ. խորհուրդը, գուր պէ՛կ գիտէք, որ վերջին օրս ծագում առած

չէ՛ Պիտի յիշէք անշուշտ թէ յատաճնութեան եւ յետնութեան խնդրոյն մէջ Համաթագական խորհրդի մ'անգամ Պատրիարքարան եւ Ղալաթիոյ խորհրդարանը խոտն ժողովոյ ներկայացաւ, եւ ինչորեք ու առաջարկութիւն ներկայացուց ի պաշտօնէն խոտն ժողովէն ունեցողութիւն եւ պատասխան ընդունեց ի պաշտօնէն եւն, եւն, ասոնք տեսնք եւ լսեցիք, եւ այնտեւ արդի դիտողութիւնները չըլիք, այլ ընդհանուրէն գըլմ եւ բանիւ խրախուսեցիք ալ:

Մայրաքաղաքիս թագական խորհրդոյ խմբակն գալու, խորհրդակցելու պէտքը արդէն տեղեկացած ըլլալու էք երեսփ. ժողովոյ ներկայացուցած խնդիրներէն, որուն պատճէնը Մասիս պատուական լրագրոյ անցեալ շարժումն թերթին մէջ հրատարակուած էր:

1866 մարտ 20 ի դէպքը պատահած հետեւեալ օրը կըր երեւոյթականութիւնը անտարբեր կեցաւ ազգային ժողովոյ լուծմանը, թաղ. խորհուրդները գոնէ միանալու եւ Սահմանադրութեան անժամանակի դատարանը դէմ բողոքելու էին: Ժողովուրդ, երեւոյթական եւ թագական լուր կ'ենալով ընդունելոյն մարտ 20 ի փոփոխութիւնը վստի զի 3—4 ամսոյ դադարում մ'ըլլալ ցուցին: իսկ աւսր տարի եղաւ, ժողովուրդը զայրացաւ եւ մերժեց զՊոզոս պատրիարքը, ան ատեն ալ եթէ թագական խորհուրդները միանային եւ ուզողի չուզողի համար առանձին հանրագրութիւններ բանային, իրենց Աստուծոյ ճաճարին եւ Ս. Սեդակին առջեւ սոյն սակալի տեսարանները տեղի չէին ունենար: Ասոնց պատահումէն վերջը թագական խորհուրդները հանրագրութեան սկսան ի պաշտօնէ, որով հասկցուեցաւ դժգոհութեան ընդհանրացած ըլլալը, եւ Պատրիարքը ինչաւ արժունէ: Սակայն Պ. Խմբագիր, միթէ Պոզոս եպիսկոպոսն անկամաք Ազգին բաղձանքները լուսացած համարուեցան, քանի որ Սահմանագրութիւնը եւ երեւոյթականութիւնը չէր հաստատուած, ընտանաբար Ազգին բաղձանքն ալ լուսացած չէր համարուէր: Երեւոյթականութիւնը անտարբեր լուսացած չէր համարուէր: Եւ ասոր համար յեղափոխական ցոյցերու տեղի չտալու համար կ'ազմուեցաւ Համաթագ. խորհուրդը, սա նպատակաւ թէ՛ Ալեք. մէ երեւոյթականութեան հետեւեալ օրը Պատրիարքը փնջեց ի քրք: Եւ երբ Պատրիարքը ընտրութեան բարձր հրամանագրելը կ'աւետէր Սահմանադրութեան հաստատութիւնը ու երեւոյթականութեամբ կ'ազմուիլը, Համաթագական խորհրդոյ նպատակն ու գործն ալ լուսացած համարուեցաւ, միայն թէ ատոնց հաստատութեանը եւ խոտն ժողովոյ պատասխանատուութիւնն ալ երեւոյթականութիւնն ի պաշտօնէ լսել որոշեց, ինչպէս որ երեսփ. ժողովոյ ներկայացած խնդիրներէն կ'երեւար, ահա հոն վերջացաւ Համաթագ. խորհրդոյ պաշտօնն ու գործը:

Իսկ թէ ի՞նչու պարտաւորեցաւ օգոստոս 3 իւրակէ օրը Բերա ժողովին, սակայն յայտնի է: Երեւոյթականական ժողովը կազմութիւնն Ազգը կուգէր եւ լուսացաւ, անոր գումարումը տեսաւ, անոր օրինաւորութիւնը ընդունեց ժողովոյ լուսացած միջոցին ետքը ազմուկ յարուցանող ժողովուրդն ալ ընդունեց: Կրկին քուէարկութեան ետքը, երեւոյթականաց մեծագոյն մասը, որոնց մէջ էին նաեւ հրամանաւորաց, Պ. Խմբագիր, պնդեցիք որ բացակայներուն քուէէն չսպասուի, քուէտուր բացուի, եւ իւրեանտիս կամ խրիման Սրբազաններէն որն որ 39 քուէ, այսինքն բոլոր երեսփոխանաց մեծագոյն մասին քուէն վատակի անկիպ Պատրիարքը ճանչցուի, առանց նրկանքայութեան թէ Սահմանադրական Դի ներկայութիւնը չունիք, առանց նկատե

X

